

1-. RESUM DE L'ESCANYAPOBRES

L'Oleguer és una persona molt avara que té diners estalviats d'una herència que un home amb qui va compartir una història en el passat, que no queda molt clara. Amb els diners que aquest rebrà després de la mort d'aquest personatge, obrirà una botiga, que a més a més li servirà de casa, en un poblet anomenat Pratbell. Els habitants d'aquesta població no l'aprecien gaire, perquè a part d'ésser una persona egoista i callada, no poden entendre d'on ha tret, l'Escanyapobres, els diners per obrir aquest magatzem si sempre va vestit amb la mateixa roba i per què gairebé no dina i sopa caldo, essent els seu únic amic el notari Xirinac i la seva dona (Tuies). Després de mantenir una conversa amb el seu amic sobre les avantatges i els inconvenients que té el pas del ferrocarril per la localitat, i els peròs i els contres que té el matrimoni, posant-li com el seu matrimoni i com a exemple el prototip d'una dona com la seva. En sortir de casa del seu amic la gent li cridà, i per tant, decideix marxar-se a la Coma on té una masia la qual també ha heretat de la mateixa persona. Allí, es planteja si estimar val la pena o no, compartint bons moments amb la gent que hi viu, fins que un dia comença a pensar que li estan robant diners, llavors es torna desconfiat fins al punt que tanca la porta amb clau, i per aconseguir més diners vendrà un cavall molt apreciat al mas per un de més barat i així obtenir més diners, però amb aquesta reacció aconsegueix que la gent del mas s'enfadi més amb ell i hagi de marxar-se ràpidament.

Així doncs, tornarà de nou a Pratbell on llogarà el castell que el notari ha heretat, però el seu amic morirà després de les contínues discussions que tindrà amb la seva esposa sobre aquest tema. Quan l'Oleguer rep la notícia de la mort del Sr. Xirinac, li demana a la seva vídua que es casi amb ell, a l'hora arregla la situació amb la gent de la Coma.

Al cap de deu mesos es casen i tots dos coincideixen en la seva obsessió convertida en passió, els diners, contant-los cada nit per saber qui dels dos tenia més, i amagant-los en un amagatall. Una nit l'Escanyapobres li diu que si cap dia el segrestessin no pagués cap rescat per molta por que tingués, i a l'hora, aquest se n'adona que la seva dona li amaga els diners com al notari.

Durant aquest temps construeixen una mina al poble que dóna treball a molta gent de la comarca que estava a punt de marxar a viure a Barcelona, però el major capitalista de l'empresa decideix marxar-se sense avisar i l'han de tancar.

En un dels viatges setmanals que fa l'Oleguer a la Coma, qui procura arribar al castell abans de fer-se fosc, va ser segrestat. La Tuies en adonar-se el tardis del seu marit decideix complir al peu de la lletra l'ordre de no pagar el rescat.

El cos de l'Oleguer es troba a l'antiga mina per uns nous inversors que estan inspeccionant tota la comarca, ja que construiran indústries tèxtils.

2. -EL NATURALISME

Naturalisme: Belles arts, moviment estètic que propugna al principi de cada obra artística, tant literària com pictòrica, deu ser fidel a la naturalesa en tots els seus aspectes, fins i tot els aspectes més horrible i repugnant.

Reacció contra el romanticisme, l'escola naturalista francesa representant literària en Emilie Zola i el seu pintor principal a Coubert (Emilia Pardo Bazán va ser la defensora del naturalisme literari a Espanya).

L'existència d'uns textos teòrics que descriuen el naturalisme – *Le roman expérimental* (1880) i *Les romanciers naturalistes* (1881) de Zola – No significa que la seva adaptació a d'altres literatures europees resultés absolutament mimètic.

Fora de França, alguns crítics europeus van intentar adaptar aquest moviment a societats i tradicions literàries diverses i específiques. Per tant, seria un error valorar aquests crítics segons l'originalitat de les seves teories com entendre la seva aportació com reflex de les teories de Zola.

Aquest moviment, a Catalunya, és de recepció literària entès per unes teories posteriors.

L'element que diferencia el naturalisme català i el francès es basa en el rebuig de la base ideològica del moviment: els crítics o escriptors hispànics podran admetre les lleis i l'herència, però no seran partidaris d'un dels punts fonamentals de la teoria zoliana: la visió determinista del món. La línia de pensament que faria com seva, Zola es caracteritza per la barreja de la metafísica i psicologia i, per no posar-se en contacte per cap mena de diferència entre el món físic i el psíquic o moral.

Amb una preocupació cap al positivisme se centra en l'establiment de com es produeixen els fenòmens, de les lleis que regeixen l'univers.

Yxart i Sardà són indeterministes: no accepten que l'ésser humà sigui sol fisiologia o sigui determinat per lleis del medi i de l'herència: tot i acceptar-les, segons ells hi ha un element –la voluntat humana –arribant a ser més importants que els elements que els condicionen.

La no acceptació de determinacions amb positivisme, s'ha de relacionar a la concepció de les relacions art-ciència que són no equivalents. Probablement sigui el seu pensament idealista, més que no pas amb les relacions de tipus ideològic, el que va evitar l'enlluernament que va patir Zola. Yxart i Sardà no només no accepten l'art amb la ciència, no es plantegen el vessant més científic de la teoria zoliana; el mètode experimental. És la concepció de la novel·la com a ciència d'experimentació que permet a l'autor distingir el naturalisme del realisme, aquests crítics no van més enllà d'uns postulats realistes amb la realitat sensible com font única.

Aquest allunyament respecte del científisme naturalista hi ha la situació dolenta de la ciència en un Estat on la revolució burgesa era la que proposava i el poc positivisme, atacat pels conservadoristes no per la metodologia i filosofia com per les conseqüències morals i social, donat pel caràcter materialista.

El pas de l'idealisme al positivisme a partir del fracàs de la revolució del 68, la nova mentalitat s'havia introduït en els cercles mèdics i científics: salta la discussió ideològica fins arribar a polaritzar l'activitat filosòfica dels sectors intel·lectuals relacionats amb el liberalisme.

A Catalunya les màximes figures obren el pensament, filtrat pel Litté, a l'evolucionisme spencianà.

Col·laborador de publicacions que cal interpretar-les com a òrgan de les noves tendències va pronunciar un accidentat cicle de referències a l'Ateneu de Barcelona: *El positivismo o sistema de las ciencias experimentales* (1877). Va haver d'acabar publicant a París i en francès la primera de *La mort et le diable* (1880), també es dona en el cas de Josep Miquel Guàrdia, metge instal·lat a París.

D'altra banda, el que Yxart i Sardà no van extreure de la teoria naturalista zoliana va ser tot allò que passa el marc literari per ser revulsiu social. És sabut que Zola va atribuir una finalitat concreta a l'aplicació de l'experimentació en novel·la: que tractava en conèixer les lleis que regeixen els fenòmens per preveure'ls i dirigir-los. La feina novel·lista, té una finalitat moral. El naturalisme de la dècada dels vuitanta, mancat del caràcter ideològic del francès, es limita a l'estètica.

Tot i les limitacions esmentades, el naturalisme va ser introduït a Catalunya per uns crítics convençuts de la necessitat d'adaptar l'art al moment en què vivien. Crítics els quals són els primers en enfrontar-se amb la crítica entenent-la com comentari de la literatura actual a través de la premsa. Aquesta obsessió per la modernitat explica el paral·lelisme cronològic entre el naturalisme català i castellà.

Entesa l'aposta pel naturalisme com una opció de modernitat feta pels sectors ideològics progressistes, amb l'existència de polèmiques. Aquestes, a Catalunya, van ser limitades, perquè aquest nou moviment no va anar més enllà dels cercles minoritaris.

3-. NARCÍS OLLER

3.1-. Biografia

3.1.1-Ascendència, Ambient

"El oncle meu, de branca materna, que em féu de pare per haver jo perdut el meu de molt menut, i la memòria del qual he de veremar sempre amb tots els respectes i amors que son talent, ses bondats i mon agraïment m'imposen, don Josep Moragas i Tavern, tenia, en son casal de Valls, on vivíem, una esplèndida biblioteca que jo remenava a voluntat. Allí entre el sens fi d'obres importants de filosofia, història i jurisprudència que ocupaven la major part de les lleixes, vaig trobar-hi, com delitós verger on solaçar-me, una abundosa secció literària de clàssics grecs, llatins i castellans, i de neoclàssics i romàntics francesos durant la infantesa –es convertí en famolenc lector

Aquesta nota fou trobada entre els papers de Narcís Oller.

El pare d'aquest va morir quan l'escriptor tenia només dos anys i el seu tiet, germà de la seva mare, va fer de pare.

Josep Oller i Yxart i Rosa Moragas i Tavern van ser els pares de Narcís Oller, qui va néixer el dia 10 d'agost de 1846 al casal dels Ollers al carrer de la Cort, Valls. Quan el seu pare morí, la seva mare i ell van anar a viure a casa d'un germà d'aquesta, Josep Moragas i Tavern. La casa tenia un hort en el que passà moltes temporades de la seva infantesa, entre la seva mare i el seu cosí Josep Yxart i Moragas, futur gran crític. Per tant hi ha una barreja entre refinament de l'ascendència Tavern i l'hort, que uneix una robusta força.

Els dos cosins tenien influència sobre l'altre i s'estimulaven cap a una mateixa estimulació, tot i que, sembla que era per interès propi de cadascun. Primerament els uní la passió per la lectura durant l'època estival. En segon lloc Yxart i Oller coincidiren en la prosa, però el primer en castellà amb ídols com Sefarí Pitarra amb l'obra Singlots Poètics; i Oller en català amb ídols romàntics com Espronceda i Zorrilla. Finalment, la literatura no serà la vida d'Oller, doncs el seu cosí no cregué en els seus llibres. Un cop a Barcelona, separadament, cregué en la vida i en els llibres.

3.1.2-La Infantesa

Gràcies a la família en la que va néixer es va lliurar d'anar a treballar abans dels deu anys, com era costum en aquella època.

Era de família nombrosa i amb molta joventut que feia tertúlia amb animació. Tenien criats i majordoms que s'ocupaven de fer els treballs de casa.

Narcís passava moltes hores amb el seu germà petit qui havia de desplaçar-se en una cadira de rodes, però aquest va morir quan l'escriptor era jove.

Durant la seva infantesa viatjava a Tarragona on visitava el seu cosí Yxart.

Quan tenia vuit anys va viatjar a Barcelona i s'instal·là amb la seva mare a cas d'uns parents, li agradava viure-hi pels llums de la nit i la proximitat dels veïns. L'any 1854 fugirien al mas, perquè a la ciutat es va expandir el còlera.

Conegué a Maria i s'enamorà i fou tant gran el conflicte que creà en la seva família que va jurar que si casaria, però va haver d'anar a Barcelona per acabar el Batxiller i quan va tornar tot l'amor va desaparèixer.

3.1.3–Estudiant

La intel·ligència i voluntat la va aplicar per a seguir la carrera del seu oncle.

Un cop acabat el Batxiller, estudià lleis a Barcelona, on s'instal·là en una pensió, l'enyorança que li produí viure a la gran ciutat amb les vacances a Valls. La relació amb els seu cosí es convertí en interès intel·lectual. Narcís era un noi robust, ben plantat, d'humor viu, tossut i exigent.

El senyor Moragas era progressista, però Narcís Oller va anar més enllà i es convertí en el que ell anomenà un demòcrata convençut: D'una altra banda quan començà a orientar-se a través de les lectures, cultivà l'individualisme.

A la família hi havia tendència liberal ben clara, fruit de sensible generositat i d'esperit de justícia.

L'escriptor volgué ésser just i generós de sentiments, però tenia preferència per l'ordre i l'autoritat.

3.2–. Teoria artística

Les influències d'Yxart i de Sardà, van ser decisives, perquè Oller es decantés cap a l'es l'estil de l'època, el naturalisme.

Tot i compartir la literatura realista –naturista més pura amb la descripció de la realitat a la perfecció, on destaca una doble dimensió: matèria i esperit, la qual fa que la personalitat de l'escriptor es plasmi en les seves obres per la seva percepció de la realitat.

La teoria de Sardà "l'obra d'art, per ser-ho, té d'estar pastada forçosament amb llevat d'entusiasmes, de creències de sentiments no coincideix amb els principis fonamentals de la poètica zoliana, la impassibilitat narrativa. D'altra banda també accepten la imaginació com paper importen, exclosa, però, per Zola i Taine.

Des de la publicació de les seves primeres obres va ser el novel·lista més important de la literatura catalana del temps i va obtenir un lloc important en la novel·la realista.

Representa una novel·lística nova, amb formació romàntica i estètica de Zola i Balzac, estimulat per Navarro, Yxart i Sardà, llegia autors francesos i espanyols, va aconseguir un cos modern i coherent, pautes d'actuació pràctica i va utilitzar aspectes de la narrativa costumista urbana.

L'adopció del model realista li permetrà crear un corpus novel·lístic a partir del desig amb una reproducció objectiva de la societat, la qual incorporà una temàtica i una visió del món nova en literatura catalana vuitcentista.

Les relacions entre autor i moviment són un punt de referència dels crítics, una part de la crítica afirma el seu naturalisme des de la primera obra, l'altra part li negava per motius morals i no estètics.

La primera vegada en la qual Oller entra en contacte amb Zola és als 70. A partir de llavors Oller se sent atret pel naturalisme tenint la primera novel·la caires naturistes francesos.

Els crítics hispànics de l'època tenen el seu naturisme amb vaguetat conceptual, sense tenir en compte la filosofia i la ideologia.

Gràcies al patrocini de Zola l'obra i el seu autor van assolir forma internacional, aquest fet de tanta transcendència va obtenir una resposta eufòrica per part d'Oller a Zola. Aquests fets es produeixen en un moment en què Oller ja ha fet seus els paràmetres estètics del realisme –naturalisme.

La personalitat artística d'Oller es fonamenta en una concepció de l'art en la realitat. Oller vol descobrir, plantejament que constitueix una barreja entre romanticisme i realisme. L'autor català, està convençut que la realitat només pot arribar a ser una obra d'art mitjançant la personalitat de qui la representa. El text que millor la representa és l'intitulat *En Baldomer Galofre*, en el qual es poden trobar diferents pintures de l'artista que es descriu en l'obra.

En l'obra de creació, Oller va més enllà: utilitza tècniques, motius elements temàtics o situacions pròpies del naturalisme de Zola, però no arriba a una acceptació total.

Els elements naturalistes es veuen contrarestats per l'aparició anacrònica i antiestètica respecte al model que ell hauria volgut crear. Aquesta contradicció es deu per la limitació a què està sotmès el novel·lista i provenen del context cultural català de les convencions literàries encunyades pel model de novel·la realista o del tarannà de l'autor. A part de la inseguretat personal i literària afavorida per la no professionalitat com escriptor, poden nombrar-se elements com la moral o el sentiment d'arrel romàntica, que ajuden a la individualització de la novel·lística d'Oller, a definir-se com escriptor.

D'acord amb Beser, es pot arribar a la conclusió que la novel·la d'Oller serà, doncs resultat de l'enfrontament de dos mons culturals i literaris difícils d'unir: per un costat, el realisme vorejant el naturisme zolà; per l'altre, aquest sentimentalisme moralista que sembla allunyar-nos cap al romanticisme tradicionalista.

3.3-. Trajectòria literària

Al llarg de la vida de Narcís Oller no succeeixen gaires fets que li marquin a l'hora d'elaborar les seves novel·les, tot el que se sap sobre ell és gràcies a les seves novel·les.

Els primers llibres que va llegir, els va treure de la biblioteca del seu tiet i tutor Josep Moragas, i van ser de literatura clàssica, però sobretot va llegir romàntics francesos i espanyols, i queda marcada la seva predilecció per la literatura francesa moderna; més endavant llegiria per primera vegada literatura russa. També llegirà premsa satírica i humorística.

El fet que va fer madurar ideològicament a Oller va ser la revolució del 68 a partir de la qual deixar de creure en el partit demòcrata i passar a ésser escèptic en el que es refereix a política. Es caracteritza per ser liberalista moderat i tenir un sentiment catalanisme conservador, d'acord a la posició social en la qual es trobava, advocat de la Diputació.

Amb l'ajut de Riera i Bertran, Narcís Oller formà part de la tertúlia de La Renaixensa. La repercussió va ser decisiva per l'impacte dels Jocs Florals l'any 1877: el canvi de llengua.

Els motius del seu catalanisme no són simplement ideològiques o sentimentals, sinó literàries les quals defensarà als anys 80, amb escriptors com Navarro, Galdós o Luis Alfanzo sobre la novel·la catalana moderna.

La decisió del canvi de llengua de Narcís Oller va ser decisiu en la carrera com escriptor, després de diferents col·laboracions, en castellà, en la premsa i una novel·la inacabada. L'any 1879, després del seu primer viatge a París, publica *Croquis del Natural*, iniciant el primer període de la seva producció amb tendència cap al realisme: *La Papallona* (1882) i *Notes de Color* (1883), on les dificultats de la qual es descriuen a Vilaniu (1885).

Els Jocs Florals van ser essencials per donar-se a conèixer com escriptor, se'l va considerar "fill devotíssim

(...) d'eixa constitució. L'any 1879 la seva novel·la *Sor Sanxa* és premiada, i l'any 1880 *Isabel de Galceran*, i de nou, és premiada, a l'any 1884 *l'Escanyapobres*. El seu punt màxim d'esplendor l'aconsegueix amb *La Papallona*, la qual fou la més important de la seva carrera com autor, gràcies a la fama que aconseguí mitjançant la premsa i les traduccions va mantenir amistats literàries amb escriptors i intel·lectuals com Zola, Paulosky, Pereda, Galdós o Pardo Bazán.

L'obra va fer que Oller fos conegut per tot el continent europeu, i va donar la fama també a les seves novel·les narratives anteriors i creà de *Tot colors* (1888) i *La febre d'or* (1890–92) on aconseguí la seva màxima confiança en l'estil realista –naturista.

En el seu segon viatge a París (1886) i l'homenatge que Pereda li va fer a Santander a l'any 1893 on començava la decadència com escriptor.

La carrera en descens, comença a partir de la publicació de la seva novel·la *La febre d'or*, és un període de desorientació de i descoratjament que portarà a l'escriptor al silenci com a novel·lista. De la dècada dels 90 i principis del segle XX, Oller realitza obres de narrativa breu com *Figura i paisatge* (1897) i traduccions.

El final de la dècada dels 90 va afectar sentimentalment a Oller, doncs el crític literari i cosí Yxart, i més tard el seu amic Sardà van morir, aquests fets van interposar-se en la fase replantejament de vida d'escriptor s'enfrontava l'autor de *l'Escanyapobres*.

A principis de segle XX escriu, les que seran les seves últimes obres, *La bogeria* i *Pilar Prim* (1906) .

Oller va participar en alguns actes literaris i demostrar el seu interès per la política, des d'una ideologia antagònica envers els sectors més progressistes. Va fer amistats amb Víctor Català, Casellas o Rossinyol.

Dels anys 1905 al 1913, Oller es decantà cap el teatre, mitjançant traduccions. Durant el noucentisme es relegà de l'escena pública i literària i es dedicà a redactar les seves *Memòries literàries* (1913–1918).

La seva rehabilitació es produeix a partir de 1925, any en què se li dedica un homenatge públic. També es converteix en homenatge l'entrega del premi Crexells (1929).

Dels anys 1928 a 1930, es van publicant els dotze volums de què constà la primera edició de les *Obres completes*, amb la normalització lingüística. Mor a Barcelona, el 26 de juliol de 1930.

3.4-. L'Escanyapobres

L'obra va ser escrita en quinze dies a principis de 1884, i premiada als Jocs Florals del mateix any, l'autor sentia la febre d'escriure i per l'obsessió per escriure una obra que li proporcionés un reconeixement o "glòria merescuda. Després d'haver tingut una gran trajectòria escrivint durant vint-i-cinc anys, va passar a ser una obra més de Narcís Oller, fins l'interès que ha provocat en els darrers anys, que ha fet d'ella una de les més importants obres literàries d'Oller no solament per la imaginació i realisme, sinó perquè és la més completa des d'un punt de vista artístic, amb estilística i adaptació a la novel·la curta. És una de les poques novel·les de la narrativa catalana vuitcentista susceptible d'una pluralitat de lectures. Juntament amb *La bogeria*, són les dues obres més modernes, i que menys els hi ha afectat el pas dels temps.

L'Escanyapobres tracta el tema més emprat en la literatura universal, l'avarícia, però fet des d'un punt de vista que la tracta com a passió. És un dels temes principals en la literatura realista, deixant d'ésser vista com un pecat capital, per ser considerada com funcionament econòmic pel capitalisme.

És l'estudi d'una passió allunyada de l'abstracte i del genèric: tendeix a la individualització i al context dels personatges. Els avars de *l'Escanyapobres* s'expliquen a partir d'un context soci –històric: l'impacte de la

revolució industrial a Catalunya.

Els protagonistes de l'obra són personatges que es descriuen a partir de l'avarícia i presos en un moment concret de la seva vida, només s'explica d'algun d'ells característiques del passat, però no són imprescindibles per entendre el seu comportament. Els personatges secundaris són conseqüència dels primaris, la qual cosa els caracteritza.

L'Oleguer, la Tuies i Magí Xirinac reben l'impacte econòmic de la nova etapa, però s'enfronten contra ella amb comportaments antics.

Des de l'inici de l'obra, l'autor destaca la degradació de l'Oleguer. L'obsessió convertida en passió que sent cap els diners fins transformar-se en actes inhumans compartits amb la Tuies al castell. La negativitat d'aquests dos personatges té conseqüències positives des del punt de vista literari, doncs en cap moment l'autor mostra afecte cap als personatges.

El pas per diferents llocs a la novel·la ens presenta la degradació de l'Oleguer: l'allunyament de la societat i l'augment de l'avarícia. L'única possibilitat de curar-se és quan aquest es troba a La Coma.

L'obra conté elements d'observació i anàlisi de la població, situada a l'inici de la crisi socio-econòmica del món rural, en concret a la localitat de Pratbell, a la dècada dels 50. Planteja la caiguda de l'Antic Règim i l'arribada del capitalisme. Aquest progrés cap el nou sistema econòmic, provocarà l'arribada de nous sectors com la mineria i les indústries tèxtils.

Amb relació a l'estilística que utilitza Oller, es basa, en la riquesa, coherència i domini dels recursos típics de la narrativa curta. Comunica una impressió d'intensitat i de concentració que s'aconsegueix a partir de la inexistència d'elements sense cap funció, exigeix l'ús de recursos per potenciar l'economia narrativa, la falta d'explicacions o les recurrències, que l'Oleguer aporta a l'obra.

L'aparició d'elements que ens permeten saber què passarà, no perjudiquen l'obra, ni fan que es perdi l'interès d'aquesta.

En aquesta obra, Oller posa en relació una sèrie de fets que propicien al distanciament entre autor o lector i fets narrats o els personatges de la novel·la: intervencions en estil directe, un narrador que sap molt i és irònic en varies ocasions, però no té ni sentiments, ni fa prejudicis. L'autor en aquesta ocasió, no pretèn que el narrador fagi un paper moralitzant, ni es limita al càstig final del protagonista principal.

A l'*Escanyapobres* hi ha una perspectiva de moralitat àmplia la qual es fa present en la caracterització dels personatges, en la seva trajectòria, i en l'òptica en la què Oller s'encara a la realitat. Hi ha un lligam entre el protagonista i el medi en què es mou, i la voluntat de l'autor en fer de l'obra un estudi de patologia social i moral. Conté també certs contes amb categoria simbòlica, que fan que l'obra no sigui autocensurada per l'autor.

4-. BIBLIOGRAFIA

- Comas, Antoni; Molas, Joaquim; Riquer, Martí de. *Història de la literatura catalana*. Ed. Ariel. Volum VII.
- Joan Triadú. *Narcís Oller*. Editorial Barcino. Número 169.